Nr. 27 1938 m. lapkričio 4 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

MES DAR VIS..

Mes dar vis nemokam,
Mes dar vis nežinom,
Kaip mylėti reikia
Brangiąją tėvynę;

Kaip už ją kovoti,
Kaip už ją kentėti,
Kad prašvistų skaistūs
Rytmečiai saulėti.

Mes dar vis nežinom,
Mes dar vis nemokam,
Kas palengvint gali
Buitį mūs sunkoką.

Stokime prie darbo,
Imkime už knygų:
Mums tik jos nurodys
Kelią tiesų, lygų!..

V. Kuolaitis.

Ko tu lauki?

— Ko tu trokšti,
Ko tu lauki
Šalia kryžiaus
Bestovįs?

Ką svajoji,
Ką dūmoji
Ilgas dienas
Ir naktis?

— Laukiu Kristaus
Aš Karaliaus,
Kad į mane
Jis prabilt,

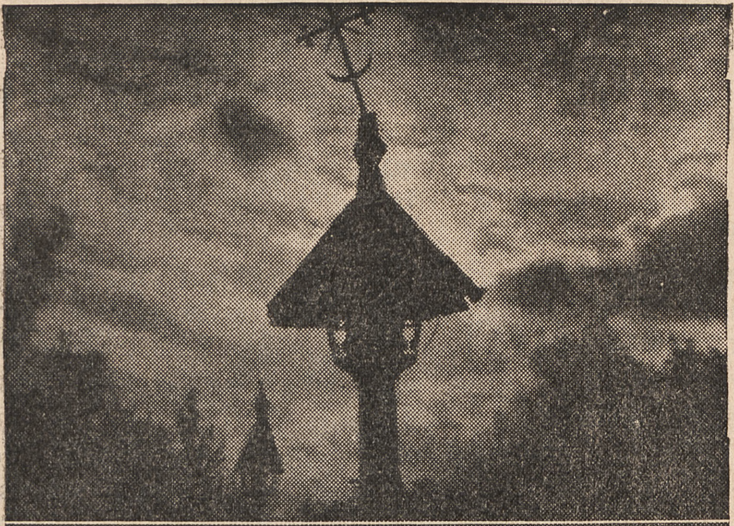
Savo meile,
Savo širdžia
Mano širdį
Sugraudint...

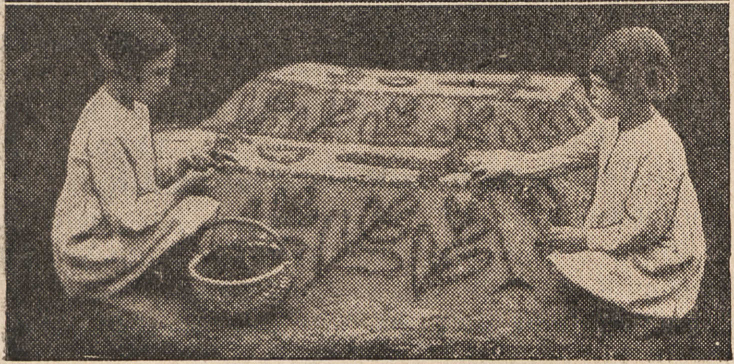
Kentėtoja.

Sesulė ir darželis

— Ko tu, sesule, ko mano miela,
Rūtų darželin žvelgi nuliūdus?
Kas toksai drumsčia tavąją sielą,
Širdelei tavo kas džiaugtis kliudo?
Gal tave mušė, gal tave barė
Senas tėvelis, sena motutė?
Sakyk, sesule, kas tau pasdarė,
Kas tavo širdį yra užgulę.
— Ne, mielas broli, ne dėl to liūdžiu,
Ne tas sunkiai man spaudžia krūtinę,
Tiktai man gaila žaliųjų rūtų,
Gaila žiedelių tų paskutinių.
Ar nematai tu, kaip piktas vėjas
Žiedelius drasko, kaip lapai svyra?
Ruduo piktasis pas mus atėjo,
Dėl to man, broli, ašaros byra.
— Neliūsk, sesule, neliūsk, jaunoji,
Prabėgs, praeis greit ruduo pašėlęs,
Prabėgs, praeis ir žiema piktoji,
Ateis vėl šiltas pavasarėlis.
Kai sutirps sniegas, šypsosis saulė,
Sudygs vėl rūtos, lelijos, mėtos.
Tuomet, sesule, krūtinėj tavo
Žydės vėl džiaugsmas skaistus, saulėtas.
— Dėkui, broleli, už šią paguodą,
Dabar vėl lauksiu pavasarėlio,
Kurs tiek daug laimės ir džiaugsmo duoda,
Kada darželiuos pražysta gėlės.

J. Mackevičius.

Ar ir jūs taip darėte?

SODELY

Pranė, Stasė ir Verutė,
Juozas, Jurgis ir Birutė susirinko į sodelį rinkti obuolių, kriaušelių.

Štai atėjo šeimininkė, moko kaip reik vaisius rinkti:

— Skinkit rankom, tik nekrėskit, į krepšelį dailiai dėkit, nes nuskintas obuolėlis, gardžiai noksta ant šienelio, o kuris žemyn nukrinta, tas nokinti nebetinka.

Pranė, Juozas ir Staselė, jau sulipo į medelį... Birutėlė ir Jurgelis deda obuolius dėželėn, o Verutė su krepšeliu neša, krauna juos klėtelėn.

— Darbščios mano talkininkės, — džiaugias mūsų šeimininkė.

Ž. Kukutis.

JURGELIS

— Leisk, motut, mane svietelin, leiski! — prašosi Jurgelis. — Nors tik dešimts man metelių, bet nebaisūs man vargeliai.

Kitą dieną motinėlė ankstų rytą atsikėlė. Ji sūnelį apžiūrėjo ir kelionėn palydėjo.

Eina, eina mūs Jurgelis ir keleliais ir takeliais. Ir priėjo plačią jūrą, kur laivų daugybė buvo.

— Kas per vienas? Ko tu čionai? — klausia Jurgį kapitonas.

— Didžiai gerbiamas ponuti, noriu jūrininku būti...

— Ha-ha!—juokias kapitonas.—Jurininku? Kas per noras?! Ir kalbos negali būti: tu per mažas dar, vaikuti.

Vėl keliauja mūs Jurgutis, eina drąsiai, nors mažutis. Trečią dieną prikeliavo puikųjį karaliaus dvarą.

— O, karaliau mūs šviesiausi, duoki kardą man aštriausį—ginsiu šalį aš nuo priešų, mušiuos, kausiuos, kiek galėsiu.

— O, vaikeli tu mieliausias, kautis — darbas yr sunkiausias, o tu mažas ir menkutis. Paūgėk, tu dar mažutis!

Eina liūdnas... Štai sustoja...

— Ką girdžiu? Trimitai groja!!! Ir patrankų šūviai! Dieve! Priešai šalį pult pradėjo!

Kas pirmas eiles rikiuoja? Kas kardu drąsiai švytruoja? Kas gyvybę ten aukoja, priešų kulkų nė neboja?

— Tai Jurgelis, — žvimbia kulkos,—kurs sutramdė priešų pulką, tai keliauninkas Jurgutis, dar silpnutis, dar mažutis...

Štai viena jau nusileido, kiaurai pervėrė jam veidą, kita puolė į širdelę...

— Ak, sudie, miela šalele!

Štai nuvargus ir sušalus skrenda jau siela Jurgelio, dreba, dantimis kalena, į dangaus vartus klabena.

— Kas per vienas? Ko tau? Girdi? Man maži nereikalingi! Nors ant žirgo ir šarvuotas, bet dangun dar per mažokas!

Taip Jurgelį Petras barė ir šalin nuo vartų varė. Bet kai Kristus tai pamatė, štai ką Petrui Jis pasakė:

— Klysti, Petrai mano brangus, leisk Jurgelį tuoj į dangų: juk jis žuvo už tėvynę—skirk jau vietą pirmutinę!

* * *

Daržely gėlelės nuliūdo, nuvyto.
Jos nulenkė galvas žemai, vai žemai...
Ir verkia, raudoja vis tojo laikelio,
Kada jos žydėjo skaidriai ir gražiai.

Kur jie eina?

Jonukas pasakoja apie šunį

Paklausykit:

— Šuo yra naminis gyvulys, nors jis dažniausiai gyvena būdoje.

Paskiau šuo susideda iš snukio, beveik kaip liūtas. Dar turi ausis, kurių neverta tampyti. Taip pat ir uodegos neverta, tik yra ant pat užpakalio. O prieš tai yra dar kaklas, nugara ir keturios kojos.

Paskiau vaikščioja ant keturių kojų.

Šuo yra naudingas gyvulys. Jį pririša grandine. Jis saugoja namus ir vagis. Bet jis nepyksta, kad jį pririša. Paskiau šuo loja ir galima nubusti. Užtai galima ganyti su juo bandą. Šuo labai yra reikalingas, kai žmonės ko nesuvalgo, tai suėda. Viena ponia turi šunį, tai jis yra didelis kaip veršis, ir vežioja pieną su vaikais. Paskiau moka žmones gelbėti, kuomet skęsta, tai buvo vienoj knygoj išpiešta. Dar gaudo muses. Tai labai juokinga.

Pasakykit, ar gerai Jonukas pasakoja?

Ž. Kukutis.

Vištos teismas

Pasaka

Tai buvo senai, labai senai. Gyveno tuomet senis ir senė. Turėjo jiedu gaidį ir vištą. Jau ir anuomet vištos dėjo kiaušinius. Ir senės vištaitė tą pat darė, o senė kiaušinius rinko. Kai jau pririnko jų nemaža, sako seniui:

— Rytojaus dieną pakinkyk kumelaitę ir važiuokime į turgų. Aš pririnkau kiaušinių, reikia juos parduoti.

— Gerai, — atsakė senis, ir rytojaus dieną pakinkė kumelaitę. Senė susidėjo vežiman savo kiaušinius ir išvažiavo.

Višta visa tai matė ir sako:

— Žinosi tu man pardavinėti kiaušinius! Aš tau parodysiu!

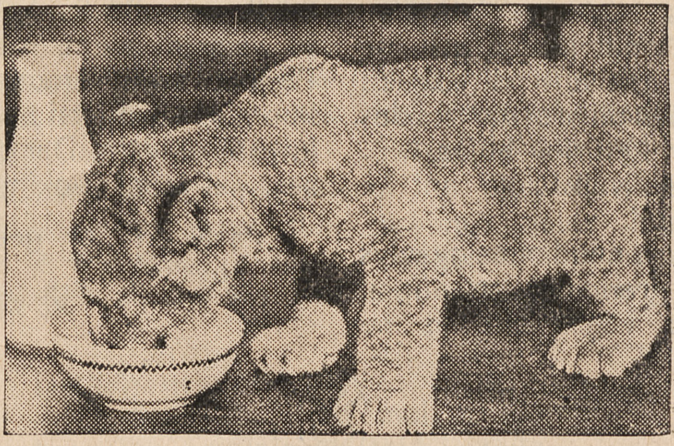
Pasiėmė višta peilį ir laukia senės pargrįžtant iš turgaus. Neužilgo parvažiavo ir senė. Kai tik ji įėjo pirkion, višta kaip šoko senei ant galvos, kaip pradėjo nagais draskyti ir peiliu raižyti jos sprandą. Senė rėkdama išbėgo iš pirkios ir liepė seniui vėl tuojau kinkyti kumelaitę. Senis tuoj pakinkė ir su sene nuvažiavo vištą duoti teisman. O višta raita ant gaidžio paskui juos.

Teismas išklausė senės skundo ir vištos pasiteisinimo ir nuteisė:

Vištos pareiga — dėti kiaušiniai per visą jos amžių; kasmet už bausmę ji turi tupėti ant kiaušinių per tris savaites, kol išskils mažyčiai. Senė, kaipo šeimininkė, gali kiaušinius rinkti ir pardavinėti.

Tokia tvarka, berods, yra ir dabar.

Atsiuntė J. Steponėnas.

Tai ne kačiukas

Voveraitė

Girioj, kur svyravo eglės
Ir seni beržai stovėjo,
Mūs mažoji voveraitė
Po viršūnes šokinėjo.

Buvo gera, buvo linksma
Šokinėt jai po šakas:
Mat, čia gimė ir čia augo
Ir čia skraidė per dienas.

Vyt. Steponėnas

Kunigaikštis Vaidutis

Pasakojimas

I.

Aukštoje Žemaičių pilyje gyveno kunigaikštis Traidutis su savo aštuoniolikos metų sūnumi Vaidučiu. Nusibodo jaunajam kunigaikščiui Vaidučiui sėdėti aukštoje savo tėvo pilyje ir jis nutarė pamedžioti. Nuolatiniai tėvo žodžiai: „tau trūksta valios ir noro“, jam nedavė ramumo.

Ir išjojo Vaidutis pamedžioti po Lietuvos girias. Jis bejodinėdamas šaudė laukinius žvėris: plėšriuosius vilkus ir meškas. Staiga jam bejojant ant tako atsistojo jauna mergaitė, apsupta rūkais. Per jos liemenį tysojo ilgos, ilgos geltonos kasos. Nustebo Vaidutis ir, sustabdęs arklį, ilgai žiūrėjo. Laukė, kad pati pasitrauktų iš kelio, bet ji nesitraukė.

— Kas tu tokia ir kaip vadinies, mergaite? — nedrąsiai paklausė Vaidutis.

— Aš esu Valia, — atsakė jam rūkais aptraukta mergaitė. — Nelaimingas tas, kuris gyvena be manęs.

— „Vis tėvo žodžiai“, — pamąstė Vaidutis. — Traukis iš kelio, aš ir be tavęs būsiu laimingas, — tarė jis garsiai.

Nuliūdusi Valia pasitraukė jam iš tako. Vaidutis linksmas nujojo toliau. Bet kas čia, vėl prieš Vaidutį atsistojo baltas stulpas, kuriame galima buvo įžiūrėti gražų jaunikaitį!

— Traukis, Valia, man iš kelio, — rūsčiai sušuko Vaidutis, — nenoriu tavęs pažinti.

— Nesu Valia, bet Noras. Esu tas, ko tau trūksta, ko tu neturi.

— „Vėl tėvo žodžiai“, — perėjo Vaidučiui per galvą. - Traukis iš kelio, aš ir be tavęs būsiu laimingas! — vėl atšovė jis. Sušlamėjo medžių lapai, ir tarp jų pranyko Noras.

Linksmas po medžioklės grįžo Vaidutis tėvo pilin. Jam niekas daugiau kelio nepastojo.

— Ką gero matei medžioklėje, sūnau? — paklausė Vaidutį pasitikęs tėvas.

— Daug ką mačiau, tėve. Mačiau plėšriuosius žvėris, mačiau įvairių įvairiausius gyvius ir paukščius. Visi džiaugėsi gamta.

— Daugiau nieko nematei, sūnau? — paklausė tėvas.

— Nieko, tik... tik buvau sutikęs kažkokią mergaitę, kuri pasivadino Valia, ir berniuką, kuris sakėsi esąs Noras.

— Ar jie nieko tau nesakė?

— Nieko, aš juos nuo tako pašalinau.

— Kaip? pašalinai? — tęsė nu-

stebęs tėvas. — Tu pašalinai valią ir norą, kurių tu nebeturi.

— Aš ir be jų galėsiu laimingai gyventi,—atsakė sūnus ir išėjo iš kunigaikščio tėvo rūmų į sodą.

II.

Nuo tos dienos prabėgo keleta metų. Daug kas pasikeitė pilies gyvenime. Senas kunigaikštis Traidutis mirė. Jo sostą paveldėjo sūnus Vaidutis. Neturėdamas valios ir noro, jis nė kiek nesirūpino savo tautos ateitimi.

Bevalis Vaidutis parsivežė iš tolimos rytų šalies sau žmoną, kuri kalbėjo nesuprantama kalba ir garbino svetimus dievus. Vaidutis visai pasidavė savo žmonai ir visa darė, ko ji užsimanydavo. Pradėjo po žemaičių kraštą švaistytis svetimieji žmonės, su jais pradėjo plisti iš kitur atnešti papročiai. Senieji žemaičiai kraipė tik galvas ir negalėjo suprasti, ko trūksta jų kunigaikščiui Vaidučiui, protingojo Traidučio sūnui. Nepatiko jiems nei jo žmona, iš svetur atvežta, nei jo patarėjai, su jo žmona kartu atvykusieji, nei visos naujovės, kurios griovė senuosius žemaičių papročius.

Vaidučio žmona pradėjo kalbinti vyrą sunaikinti Perkūno šventyklą, kuri buvo netoli pilies. Bevalis Vaidutis ir dabar buvo nusileidęs žmonai ir įsakė šventąjį ąžuolyną iškirsti, šventyklą sugriauti ir su žeme sulyginti.

Atėjo paskirtoji diena. Saulutė aiškiame danguje patekėjo. Vaidučio tarnai buvo pasiruošę vykdyti kunigaikščio įsakymą. Tik neprisėjo jiems pakelti savo šventvagiškas rankas prieš galingąjį Perkūną.

Skaisčiame danguje pasirodė mažutis debesėlis. Jis vis augo ir augo, kilo vėtra didesnė ir didesnė. Debesėly sugriaudė, sudundėjo, pagaliau, blykstelėjo ir... trenkė. Tai debesėliu atplaukęs Perkūnas trenkė į Vaidučio pilį.

Vaidučio pilis žuvo, jos vietoje nebeliko nė mažiausios pilies žymės. Dabar toje vietoje yra liūnas, apaugęs krūmais.

Taip žuvo kunigaikštis, kuris pavarė nuo savęs valią ir norą. Taip žūsta kiekvienas žmogus, kuriems trūksta valios ir noro gyventi.

Z. M.

Mįslė

Broliukas sako sesutei:

— Įspėk tokią mįslę. Turiu draugą. Jis visuomet su manim ir niekuomet manęs nepameta. Kai šviesu, jis vėl pasirodo. Kai aš einu, ten ir jis eina. Aš bėgu, ir jis bėga. Aš ranką pakeliu, ir jis pakelia. Be to, jis dar štai koks: rytą ir pavakarę ilgas ilgas, ilgesnis nei aš, o vidudienį — trumputėlis. Tokį draugą ir tu turi, ir mūsų Rainis, ir Rudis, ir visi turi. Tai įspėk!

Seselė susimąstė. Negali įspėti.

Gal jūs įspėsite?

Krinta lapai

Krinta lapai, byra lapai
Nuo klevelių, ąžuolų,
Puošia kiemą ir takelį...
Vaje, kaip pas mus gražu!

Lapkritys lapus nudažė
Ir pabėrė po laukus.
Jais nuklojo sodą, mišką
Ir viešuosius kelelius.

Krinta lapai viens po kito,
Medžiai lieka jau pliki...
Kuo vaikučiai pasidžiaugsim,
Kuo gėrėsimės, maži?

R. Guobys.

Mažasis patriotas

Vienas prancūziškas garlaivis plaukė iš ispanų miesto Barcelonos į Genują. Šiame laive keliavo anglai, ispanai ir italai. Tarp keleivių buvo vienas vienuolikametis berniukas. Jis buvo vargingai apsirengęs ir, visą laiką nuošaliai laikydamasis, atrodė lyg laukinis žvėrelis. Jis mėtė tai šen, tai ten piktus žvilgsnius.

Prieš dvejus metus jo tėvas ir motina, neturtingi ūkininkai, gyveną netoli Paduos, pardavė jį pro šalį keliaujančio virvių šokėjų būrio vadui. Už pinigus pardavė jie savo vaiką, lyg kokį gyvulį. Būrio vadas jį gerai išmokė per ilgą virvę šokinėti, tačiau berniukas gaudavo daugiau smūgių, negu duonos. Kiekvieną dieną jis turėdavo atlikti sunkiausius ir pavojingiausius darbus. Su tokiais beširdžiais žmonėmis vargšas jaunuolis turėjo per visą Prancūziją ir Ispaniją keliauti. Pagaliau, jis tokio gyvenimo negalėjo pakęsti. Jau senai iš visos širdies troško jis savo kankintojus palikti ir kur nors pasprukti. Pagaliau, Barcelonoje pasitaikė jam gera proga.

Barcelonoje nuėjo jis pas italų konsulą ir prašė jam padėti. Konsulas pasigailėjo jo, ir padėjo jam į Italiją grįžti. Išrūpino jam bilietą ir laišku paprašė Genujos policijos direktorių, kad pasirūpintų berniuku ir jį grąžintų į gimtinę Padują.

Taip sėdėjo berniukas laive, liguistas ir škarmalais vilkėdamas. Čia jis buvo antros klasės kajutėje. Visi keleiviai užkalbinėjo jį, ieškodami progos su juo pasikalbėti. Tačiau jis mėtė piktus žvilgsnius ir nedavė jokio atsakymo. Taip elgėsi berniukas visą laiką.

Tik trys vyrai pradėjo su juo kalbėti, ir galų gale pavyko jiems keistą jaunuolį prakalbinti. Pusiau itališkai, pusiau prancūziškai papasakojo jis jiems savo gyvenimą. Jie norėjo iš jo daugiau išgirsti ir davė jam šiek tiek pinigų; pagaliau, pradėjo su juo juokauti.

Šią akymirką įėjo į salę viena ponia. Prieš ją trys ponai norėjo pasirodyti gerais šelpėjais ir pasiūlė berniukui dar nemaža pinigų.

— Va, imk dar šiek tiek! Ir dar! Štai dar! — šaukė jie ir papylė ant stalo pinigų. Berniukas kišo juos į kišenes ir dėkojo tyliu balsu. Dabar jo žvilgsniai atrodė visai kitoniški.

Patenkintas nuėjo jis į savo kambarėlį; dabar jis jautėsi be galo laimingas. Dviem metam jis buvo duona aprūpintas; dabar galėjo laive sau geresnį kąsnį nusipirkti. Du metus jis, skarmalus vilkėdamas, keliavo po svetimus kraštus; dabar Genujoje galėjo vėl naujus drabužius nusipirkti. Dabar negrįš jis pas tėvus su tuščiomis rankomis. Jis tikėjo, kad jį ten maloniai sutiks. Šitie pinigai buvo jam nemažas turtas.

Taip galvojo jis, sėdėdamas savo kajutėje. Tuo tarpu susėdo trys šelpėjai prie stalo salėje, ant kurio buvo stiklinės ir pradėjo kalbėti apie savo keliones po svetimus kraštus. Pagaliau, jie pradėjo kalbėti apie Italiją. Vienas jų peikė italų viešbučius, antras italų geležinkelius, trečias jų valgį. Žodis po žodžio jie, lyg susitarę, pradėjo keikti.

— Lapių krašte *) geriau gyventi, negu Italijoj, — pastebėjo pirmas.

— O aš Italijoj ne tik apgavikų, bet ir gatvių plėšikų radau, — tarė antras.

— Italų dauguma nemoka skaityti, — nusikeikė trečias.

— Italai yra kvailiai,—vėl pradėjo pirmas.

— Ir nešvarūs, — pridėjo antras.

— Ir vag... — šūktelėjo trečias ir norėjo pasakyti: „vagys". Tačiau negalėjo baigti žodžio: ištisa kruša pinigų pasipylė jiems ant galvų ir pečių ir su didžiausiu triukšmu nuriedėjo per stalą ir grindis. Visi trys atsistojo nustebę ir pažvelgė į berniuko kajutę. Ir vėl gavo visą saują pinigų į veidus. Tada pasirodė pats šaunusis berniukas.

— Fui! — sušuko jis, — pasiimkite savo pinigus atgal! Jūs keikėte mano tėvynę, ir aš nuo tokių žmonių neimu jokių dovanų!

Iš vokiečių kalbos vertė

Jonas Mackevičius.

*) Lapiai — dauguma klajokliai, gyvena Skandinavijos pusiasalio šiaurėje. J. M.

RUDUO

Tamsios miglotos rudenio dienos,
Trūksta saulutės gyvių spindulių,
Gražios ir skaisčios gėlės nuvyto,
Pūtęs nustojo vėjas pietų.

Paukščiai išskrido į tolimą šalį,
Neošia girios, neskamba dainos,
Vėjas pasiutęs lanksto berželį,
Apdarą savo gamtužė maino.

P. Morkūnas.

Lopšinė

Per kalnelį, per laukelį,
Tulia rulia, tom,
Snaudulėlis, reivulėlis
Eina patylom.

Tulia rulia, rulia tulia,
Tulia rulia, tom,
Snaudulėlis, reivulėlis
Eina patylom.

Mik, mažytis, merk akytes,
Tulia rulia, tom,
Jau miegelis po langeliais
Vaikšto su lazdom.

Tulia rulia, rulia tulia,
Tulia rulia, tom,
Jau miegelis po langeliais
Vaikšto su lazdom.

K. Tėma.

Vinetos žirgas

Šiaurės jūros pakrantėje yra nedidelis Vinetos miestas. Seniau, prieš daugelį metų, Vineta buvo žymus prekybos židinys. Jos turtingi pirkliai turėjo savo laivus ir vedė plačią užjūrių prekybą.

Pačių turtingųjų Vinetos pirklių tarpe buvo Uzedomas. Jo turtai buvo milžiniški. Daug gražių laivų turėjo Uzedomas; jo krautuvių lentynos lūžo nuo prekių; gyvenamų namų kambariai, išpuošti brangiais kilimais, Venecijos veidrodžiais, marmuro vazomis ir brangiais rakandais, teikė šeimininkui nemaža smagumų. Tačiau turtingasis pirklys labiausiai vertino iš visų savo brangenybių savo žirgą — Širmį. Jokio kito žirgo visame Vinetos mieste nebuvo; būdavo, kada Uzedomas, pabalnojęs Širmį, išjodavo už miesto į plačius laukus, galėdavo drąsiai eiti lenktynių su vėju. Greitumo ir dailumo atžvilgiu nebuvo Vinetos mieste lygaus Širmiui žirgo.

Kartą Uzedomui teko pergyventi labai pavojingas nuotykis. Uzedomas liepė pabalnoti tarnams Širmį. Mat, jis norėjo patikrinti, ar neateina jo prekių gurguolė iš artimiausiojo miesto. Kelias vedė pro mišką. Uzedomui ramiai jojant mišku, išsinėrė iš tankumyno šeši plėšikai ir šoko prie raitelio. Ir jei ne Širmio greitumas, Uzedomas vargiai būtų galėjęs gyvas grįžti į Vinetą. Grįžęs namo, jis pasižadėjo sieloje savo išgelbėtojo žirgo niekam neparduoti ir jį laikyti iki jo mirties.

Laikas bėgo, o su juo dilo Uzedomo širdyje dėkingumo jausmas. Pagaliau, metų naštos slėgiamas, Širmis paseno. Jau negalėjo jis lenktyniauti su vėju. Ilgainiui Širmis apako. Ponas nusipirko kitą žirgą. Visų apleistas, menkai maitinamas ir prižiūrimas, Širmis stovėdavo ištisas valandas ties tuščiu loviu. Gal būt, jis galvojo apie laimės nepastovumą ir žmonių nedė

kingumą; o gal prisimindavo tuos laikus, kada jis buvo savo pono didžiausių turtų papuošalu ir Vinetos miesto garsenybė. Sunku atspėti, kas dėjosi tomis valandomis Širmio galvoje.

Kartą Uzedomas, grįžęs piktas iš miesto, liepė tarnams išvyti Širmį iš tvarto į gatvę. Buvo šalta žiema. Ilgas valandas išstovėjo Širmis ties Uzedomo namų vartais. Bet nieks nesiskubino vartų atkelti ir žirgo įleisti. Alkio varomas, jis nuslinko tolyn nuo Uzedomo namų.

Tame mieste buvo varpinė, kurios durys dieną naktį būdavo atidarytos. Pagal to miesto tarybos nutarimą, kiekvienas Vinetos gyventojas, jausdamas save esant nuskriaustu, turėjo teisę ateiti į tą varpinę ir reikalauti užtarimo. Nuskriaustasis turėjo tik varpu suskambinti. Suskambėjus varpui, tuojau atvykdavo miesto teisėjai ir spręsdavo bylą.

Aklasis Širmis, beslankiodamas po miestą, atsitiktinai atvyko prie tos varpinės. Pro atviras duris, besislėpdamas nuo žiemos speigo, įėjo jis varpinės vidun. Čia jis užtiko virvę nuo teisybės varpo. Būdamas alkanas, jis pradėjo ją graužti. Žirgo tampoma virvė išjudino varpą. Netrukus atvyko varpinėn miesto teisėjai ir šiaip smalsūs miesto gyventojai,— ir pamatė Širmį, teisybės beieškantį. Visi žinojo apie Širmio nuopelnus savajam šeimininkui. Pasipiktinę teisėjai liepė pašaukti Uzedomą ir, šiam atvykus, liepė Širmį parsivesti namo ir juo tinkamai rūpintis. Be to, buvo paskirtas asmuo, kuris turėjo prižiūrėti, ar Uzedomas stropiai pildo miesto teisėjų nutarimą.

Šis nuotykis nėra pramanytas. Vinetos mieste iki šiol stovi tos varpinės bokštas, o sienoje yra įmūryta lenta su to atsitikimo aprašymu.

V. Š.

Magdelės kraitis

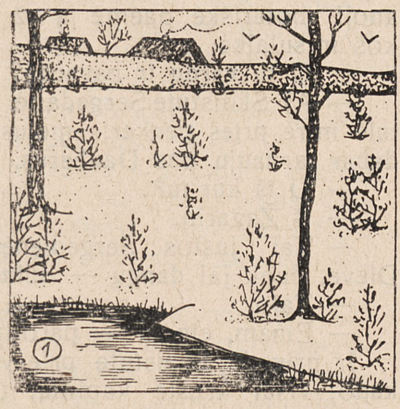
Žmonės sako, mūs Magdelės
Kraitis baisiai drūtas;
Dvi ožkelės, trys antelės,
Šeštas kalakutas.

Jos rankutės tinkamiausios
Prie visų darbelių,
Bet labiausiai ir tikriausiai
Tinka prie žiedelių.

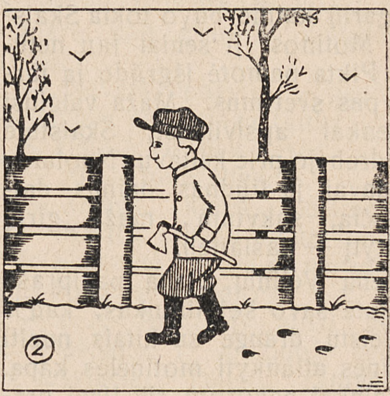
Vedė Juozas mūs Magdytę,
Gavo kraitį drūtą:
Dvi ožkytes, tris antytes,
Šeštą kalakutą.

K. Tėma.

SIMAS ŪKININKAITIS

„Menkos ir negražios esti
Pievos tos, kuriose klesti
Krūmai bei krūmokšniai. Reikia,
Nūn, kaip tik tam tinka laikas,
Iškirst ar iškasti juos,
O bus daug iš to naudos“.

Šitai teko išskaityti
Vienoj ūkio knygelytėj
Simui. Kaip tik jo ūkely
Buvo šitokia pievelė —
Tad ir ryžosi jisai
Iškirst krūmokšnių stropiai.

Simas ilgai negaišuoja,
Bet su kirveliu žingsniuoja
Pievon. Ją jis, vaikai mieli,
Pasiekia po valandėlės.
Šoka nūn darban sparčiai —
Krūmų nebus, kaip matai.

Kai visi krūmokšniai buvo
Nukirsti — jis juos į krūvas
Sudėlioja. Taip vaikinas
Geros žiemai pagamino
Prakuros — jis tuo būdu
Atliko net du darbu.

Kelkis, motinėle

Žagarių kaime buvo tokia Skaistutė. Motinos ji seniai jau neturėjo. Pikta pamotė išgrūdo ją tarnauti pas svetimus. Maža valgiusi ir menkai apsivilkusi, Skaistutė šalo, drebėjo prie keltavų. Nuolatos girdėdavai ją liūdnas dainas dainuojančią, sakytum, mažą girių paukštytį — našlaitėlį.

Vieną Vėlinių dieną pasiprašė Skaistutė savo šeimininkus, kad ir ją paleistų drauge su kitais nueiti į kapines atlankyti motinėlės kapą. Šeimininkai nenorom, tik ilgai prašomi, sutiko. Skaistutė už sutaupytus skatikėlius nupirko penkias žvakutes ir nuėjo.

Pirmą kartą Vėlinių dieną ji kapinėse atsirado. Neapsakomai keista nuotaika jos širdužę pripildė. Pilna žemė blaškomų mažyčių liepsnelių, tamsių vaikščiojančių žmonių, stovinčių medžių ir kryžių ilgi šešėliai. Buvo paslaptingesni, negu tas aukštasai dangus, visas žverblinčiomis žvaigždelėmis išsakstytas. Skaistutei atrodė, kad kapinėse žvakučių daugiau, negu danguje žvaigždelių. Ir šviesos jų beveik visai negalėjo pamatyti. O pagaliau ir nebežiūrėjo į tą visa. Jos akį traukė gražiai aptvarkyti kapai. Spalvotos šviesos.

— Tai vis kokie turtuoliai, — galvojo Skaistutė. — Mūsų vargšų niekas taip nežiūri.

Vaikščiojo Skaistutė nuo vieno kapo prie kito, ir vis niekaip savo motinėlės kapo negalėjo rasti. Jau visiškai pavargusi, miegu limpančiom akelėm maža tematydama, priėjo prie vienos moteriškės ir paklausė:

— Ar nežinai, tetule, kur mano motinėlė palaidota?

— Ne, nežinau.

Skaistutė jau rengėsi nueiti, bet anoji moteriškė paėmė ją už rankos ir sulaikė:

— O tu vardu ir pavarde?

— Aš Skaistutė Sergedaitė. Motulė mirė prieš penkeris metus. Aš dabar tarnauju pas Daubarus.

— O iš kur tu?

— Iš Žagarių.

— Tai Justos Sergedienės — Dieve, duok jai dangų — duktė?

— Taip.

— Einam, einam — parodysiu.

Ir privedė Skaistutę prie vieno kapo, visai krašte kapinių, tokio apirusio, apgriuvusio, apkritusio šakomis ir lapais. Iš aukštų sudžiūvusių žolės stabarų kyšojo dar naujitėlis kryžius.

— Va, šitas, — parodė ranka ir, paglosčiusi Skaistutės galvą, dingo tarp kryžių ir šešėlių.

Skaistutė puolė keliais. Drebančiom rankelėm nugraibė lapus ir šakas. Delneliais suplojo kapo kraštus. Įsmeigė į žemę penkias žvakutes ir uždegė jas. Ašaros tvenkėsi jos akelėse. Širdužė drebėjo iš baimės ir liūdesio.

Ten žemėse guli šalta jos motinėlė. Nežino ji, nemato savo dukrytės vargo ir skurdo. Nepriglaudžia jos, nepamylauna, nepabučiuoja.

Skaistutė mato savo motinėlę gulinčią mirties patale. Tokią baltą ir nejudančią. Atsimena, kad tada sakė, jog motinėlė tik užmigusi, ji atsikelsianti, kai tik nubusianti. Bet įdėjo motinėlę į baltą karstą ir išlydėjo su giesmėmis. Atsimena žvakes, degusias prie mirusios motinėlės. Ir dabar ji tokias uždegtų. Gal vis pašviestų jai aną kelią. Bet neturi kuo didesnių nuperka. Ir už šitas ją pamotė, jei sužinotų, pusgyvę paliktų.

Pritvinkusios ašaromis akelės lenkė ją prie žemės, prie motinėlės.

Apkabino Skaistutė motinėlės kryžių ir balsu šaukė:

— Kelkis, kelkis, kelkis! Motinėle mano! Sengalvėle mano. Aš be tavęs našlaitėlė. Be tavęs, varguolėlė! Tu mane nešiojai! Tu mane kilnojai! Kodėl dabar palikus į šaltą kapelį užsivožei?

Tylus ašarų pliaupimas užkirto jos žodžius. Skaistutė mygosi prie kryžiaus, mygosi. Kiek pasilsėjusi skundo žodžius su ašaromis vėl liejo:

— Ateik, motinėle, pamatyk vargelį, kurį brenda tavo tikra dukrytė, tavo numylėta Skaistutė! Pamotė mane muša, duonos kąsnio gaili, šiltesnio drabužėlio, meilesnio žodelio. Mano motinėle, mano senutėle! Ar jau neišgirsi, ar neišklausysi... Kelkis, tau ten šalta! Kelkis, paskubėk! Aš viena pražūsiu, aš viena...

— Kieno tas vaikas? — susirūpino kažkas.

— Matyt, našlaitė.

— Reikia atitraukti nuo kapo. Dar užsiverkti gali.

Priėjo ir paėmė Skaistutę už peties.

— Kelkis, vaikeli, sukalbėjai už motinėlę poterėlius, palengvinai jai ir eik namulio.

Skaistutė krūpterėjo.

— Ne... Nesukalbėjau dar...

— Tai sukalbėk.

Skaistutė susigėdusi nudelbė akeles. Jai vėl taip graudu, taip graudu pasidarė, kad ašarėlės čiukšlėmis pabiro.

— Neverk, mažyte, — paglostė jos galvelę gailestinga ranka.

Skaistutė vis tiek verkė.

— Moki poterėlius?

— Manęs... nieks... neišmokė...

— Kartok paskui mane.

Ir Skaistutė, sekdama nepažįstamojo žodžius, kalbėjo:

— .... Amžinąjį atilsį duok jai, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jai tešviečia. Teilsis ramybėje. Amen. Kelkis, motinėle!

— Šito nereikia.

— O kas mane poterėlių išmokys.

Skaistutės žodžiuose buvo tiek skausmo, kad nepažįstamasai net susijaudino.

— Išmokys geri žmonės, — pasakė.

— Kad žmonės tokie pikti. Poterėliuose jie turi mokyti kaltes atleisti, bet jie patys niekados juk kalčių neatleidžia...

— Na, na. Gerai, vaikuti. Bėk jau namulio. Matai, naktis. Paskiau bijosi...

Skaistutė paklausė jo. Ir nuėjo vėl tarp žvakučių šviesų, kryžių ir šešėlių maža našlaitėlė. *r.*

Rudenį

Šaltas, drėgnas rudenėlis
Štai pas mus atėjo,
Tamsiai pilką debesėlį
Neša šiaurės vėjas.

Liūdnas Margis prie krosnelės,
Tupi ant staliuko,
Sako pasaką katelės
Ir pypkelę rūko.

Apie pieną ir dešrelę
Ir apie pelelę,
Kuri tupi po grindelių —
Bijo rudenėlio.

— **Ž. Kukutis**

Mes savo arklį girdome.

Trupinėliai

Iš kavos istorijes

Kava seniai buvo žinoma arabams. Bet europiečiai ją pažino visai atsitiktinai.

Vieno vienuolyno Arabijoje piemuo pastebėjo, kad jo ganomos ožkos staiga pasidarė linksmos ir ėmė šokinėti, žaisti. Piemuo papasakojo apie tą įvykį vienuolyno vyresniajam. Netrukus paaiškėjo priežastis: pasirodo, netoli augo krūmai, kurių lapų prisiskabinusios ožkos taip darėsi linksmos. Tie krūmai tai buvo kava.

Vienuoliai pamėgino kavos grūdelius išvirti ir atsigėrė nežinomo gėralo. Vėliau jie grūdelius ėmė spraginti, malti, kavos miltus virti ir gerti juodą gėralą. Vienuoliai galėjo ilgiau budėti.

Venecijos miesto pirkliai atvežė kavą į Europą. Europiečiai ją pamėgo ir pradėjo gerti. Dabar daug kavos auginama Pietų Amerikoje. Jos kai kada tiek uždera, kad ji deginama arba skandinama: mat, nenorima numušti jos kainos.

ŽAIDIMAI

Kas turi sviedinį?

Vaikai stovi eilėje vienas šalia kito. Žaidimo vedėjas atsistoja priešais į vaikus nugara. Per galvą numeta sviedinį. Vaikai gaudo. Tas, kuris sugavo, paslepia sviedinį sau už nugaros. Visų vaikų rankos paslėptos, tarytum kiekvienas jų laiko sviedinį. Kai sviedinys paslėptas, vaikai sako ar dainuoja:

„Viens, du, trys,
O pas ką sviedinys?"

Žaidimo vedėjas atsisuka ir turi įspėti, kas turi sviedinį. Jį įspėja, eina mesti sviedinį tas vaikas, pas kurį buvo rastas sviedinys. Jei neįspėja, meta tas pats.

Vaikų šypsenos

Moka suskaityti

Mokytojas: — Jeigu aš tau duočiau du kralikus, o tėvelis duotų dar du, tai kiek tu jų turėsi?

Jonukas: — Penkis.

Mokytojas: — Kaip tai?

Jonukas: — Nes aš jau vieną turiu.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ.

Kentėtojai. Eilučių mintys gražios, bet pats eiliavimas šlubuoja. Išsirinkome tik vieną posmelį, tad prisižiūrėk, koks turi būti ritmas. Pamėgink rašyti pasakas, eilučių taip pat nemesk, gal kitos bus geresnės. Pakeisk ir slapyvardę, nes ši truputį baisoka.

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė